

Prof. univ. dr. **Augustin FUEREA**

18 aprilie 1951. Tratatul de la Roma, care a înființat Comunitatea Europeană. Comunitatea Europeană a înființat în 1958 o monedă comună și a lansat un nou statut juridic.

În timp, în cadrul acestei organizații s-a dezvoltat, inclusiv, un sistem de drept european proprie spațiului european.

MANUALUL UNIUNII EUROPENE

**Editia a VI-a
revazuta si adaugita**

După întrunirea în Uniunea Europeană a tuturor statelor membre ale Uniunii Europene, și în urma unei mari transformări politice și sociale, care au avut loc în Europa, în special după căderea comunismului și apariția de noi state independente, precum și în urma transformării Uniunii Sovietice în Federația Rusă, în cadrul Uniunii Europene există astăzi 28 de state membre, care au înființat o cooperare economică și culturală mai intensă și mai profundă decât în perioada anterioră. În cadrul Uniunii Europene există astăzi 500 de milioane de locuitori, care sunt într-o situație similară, și care se confruntă cu probleme comune, precum și cu provocări comune. În cadrul Uniunii Europene există astăzi 500 de milioane de locuitori, care sunt într-o situație similară, și care se confruntă cu probleme comune, precum și cu provocări comune.

Universul Juridic

Considerăm că este esențial să se creeze un sistem de un real folos celor interesați de cunoașterea și aplicarea unui sistem de drept european, celor care se găsesc la începutul de drum, precum și acolo

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Abrevieri.....	8
CAPITOLUL I	
CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE	13
Secțiunea I	
<i>Contextul apariției Comunităților Europene</i>	13
Secțiunea a II-a	
<i>Constituirea Comunităților Europene</i>	18
1. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO/CECA)	18
2. Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA/Euratom).....	21
3. Instituțiile Comunităților Europene	22
Secțiunea a III-a	
<i>Dezvoltarea construcției comunitare/unionale</i>	25
1. Dimensiunea calitativă (perfectionarea instituțiilor comunitare și a construcției comunitare, în mod implicit)	26
A. Crize și eșecuri.....	26
B. Reflecții cu privire la modalitățile de depășire a crizelor și eșecurilor	35
C. Texte de drept pozitiv, de natură să revizuiască sau să dezvolte prevederile inițiale ale Tratatelor de instituire	35
2. Dimensiunea cantitativă – extinderea Comunităților Europene/Uniunii Europene.....	35

CAPITOLUL II

PRINCIPALELE TRATATE ALE COMUNITĂȚILOR

EUROPENE ȘI ALE UNIUNII EUROPENE 39

Secțiunea I

Tratatul de la Paris de instituire a CECO/CECA - 1951 39
(intrat în vigoare în anul 1952)..... 39

1. Superioritatea instituțiilor..... 41
2. Independența instituțiilor..... 42
3. Colaborarea între instituții 42
4. Egalitatea între state (din punct de vedere economic) 43

Secțiunea a II-a

Tratatele de la Roma de instituire a CEE, pe de o parte, și a CEEA/Euratom, pe de altă parte – 1957 (intrate în vigoare în anul 1958) 43

1. Tratatul de la Roma de instituire a CEE (TCEE) 44
2. Tratatul de la Roma de instituire a CEEA/Euratom
(TCEEA/TEuratom)..... 47

Secțiunea a III-a

Tratatul de la Bruxelles – 1965 (intrat în vigoare în anul 1967)..... 47

Secțiunea a IV-a

Acordul Schengen – 1985 (intrat în vigoare în anul 1995)..... 50

Secțiunea a V-a

Actul Unic European (AUE) – 1986 (intrat în vigoare în anul 1987)..... 64

Secțiunea a VI-a

Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană (TUE) – 1992 (intrat în vigoare în anul 1993)..... 66

Secțiunea a VII-a

Tratatul de la Amsterdam – 1997 (intrat în vigoare în anul 1999) 69
1. Modificările aduse Tratatului de la Maastricht 72

2. Modificările aduse de Tratatul de la Amsterdam Tratatelor de instituire a Comunităților Europene	78
Secțiunea a VIII-a	
<i>Tratatul de la Nisa – 2001 (intrat în vigoare în anul 2003)</i>	80
Secțiunea a IX-a	
<i>Tratatul de la Lisabona – 2007 (intrat în vigoare în anul 2009)</i>	86
Secțiunea a X-a	
<i>Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene</i>	90
1. Aspecte generale.....	90
2. Conținutul Cartei.....	93
3. Declarațiile statelor membre cu privire la Carta Drepturilor Fundamentale.....	100
CAPITOLUL III	
INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE	102
Secțiunea I	
<i>Considerații introductive</i>	102
1. Delimitări conceptuale.....	102
2. Principiile care guvernează activitatea instituțiilor Uniunii Europene	104
Secțiunea a II-a	
<i>Parlamentul European.....</i>	105
1. Alegerea membrilor.....	106
2. Mandatul și statutul membrilor	112
3. Organizare	116
4. Funcționare	122
5. Atribuții	123
Secțiunea a III-a	
<i>Consiliul European</i>	125
1. Componență	126
2. Funcționare	128
3. Atribuții	133

Secțiunea a IV-a	
Consiliul.....	134
1. Delimitări conceptuale.....	134
2. Componență	136
3. Funcționare.....	136
4. Organizare.....	150
5. Atribuții.....	151
Secțiunea a V-a	
Comisia Europeană.....	152
1. Componență și statutul membrilor	152
2. Organizare	156
3. Funcționare.....	158
4. Atribuții.....	159
Secțiunea a VI-a	
Curtea de Justiție a Uniunii Europene	160
1. Curtea de Justiție	160
A. Structura și statutul membrilor	160
B. Organizare și funcționare.....	163
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>)	165
2. Tribunalul	167
A. Structura și statutul membrilor	167
B. Organizare și funcționare.....	169
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>)	172
3. Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene (Tribunal specializat)	173
A. Componență.....	173
B. Organizare și funcționare.....	175
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>)	176
Secțiunea a VII-a	
Procedura în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	176
1. Procedura în fața Curții de Justiție.....	176
A. Faza scrisă.....	177
B. Faza orală	180
C. Hotărârea Curții.....	182

D. Procedurile derogatorii	184
E. Proceduri speciale	185
F. Calculul termenelor	186
G. Regimul lingvistic	186
2. Procedura în fața Tribunalului	188
A. Faza scrisă	188
B. Faza orală	190
C. Hotărârea Tribunalului	191
D. Calculul termenelor	193
E. Regimul lingvistic	194
3. Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice	195
A. Faza scrisă	196
B. Faza orală	197
C. Hotărârea TFP	198
Secțiunea a VIII-a	
<i>Banca Centrală Europeană (BCE)</i>	199
1. Organe de decizie	200
2. Organizare	202
3. Instrumente juridice	203
4. Atribuții	204
Secțiunea a IX-a	
<i>Curtea de Conturi</i>	204
1. Componența și statutul membrilor	205
2. Organizare	206
3. Funcționare	208
4. Atribuții	209
Secțiunea a X-a	
<i>Organe consultative ale Uniunii Europene</i>	209
1. Comitetul Economic și Social (CES)	209
A. Componență	210
B. Organizare	211
C. Funcționare	213
D. Atribuții	214
2. Comitetul Regiunilor	215

A. Componentă	215
B. Organizare	216
C. Funcționare	219
D. Atribuții	219
3. Banca Europeană de Investiții (BEI)	220
A. Componentă	220
B. Organizare	220
C. Funcționare	222
D. Atribuții	223
Secțiunea a XI-a	
Oficii și agenții	224
CAPITOLUL IV	
ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE	228
Secțiunea I	
Prezentare generală	228
Secțiunea II-a	
Dreptul primar al Uniunii Europene	230
1. Tratatele de instituire a Comunităților Europene, respectiv a Uniunii Europene	231
2. Tratatele modificatoare	231
Secțiunea III-a	
Dreptul derivat	234
1. Regulamentul	235
2. Directiva	237
3. Decizia	239
4. Recomandarea și avizul	240
5. Adoptarea actelor juridice legislative ale Uniunii Europene	240
A. Procedura legislativă ordinară	240
B. Procedura legislativă specială	243

Secțiunea a IV-a	
<i>Normele care provin din angajamentele externe ale Comunităților/Uniunii Europene</i>	243
1. Acordurile încheiate de Comunități sau Uniune cu statele terțe sau cu organizațiile internaționale	243
2. Actele unilaterale adoptate de organele înființate prin acordurile externe ale Comunităților/Uniunii.....	244
3. Unele Tratate încheiate de statele membre ale Comunităților cu state terțe	244
Secțiunea a V-a	
<i>Izvoarele complementare</i>	246
1. Convențiile	246
2. Deciziile și acordurile convenite prin reprezentanții guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului.....	247
3. Declarațiile, rezoluțiile și luările de poziție relative ale Comunităților Europene/Uniunii, care sunt adoptate de comun acord de statele membre	247
Secțiunea a VI-a	
<i>Izvoarele nescrise ale dreptului Uniunii Europene</i>	249
Secțiunea a VII-a	
<i>Aplicabilitatea/aplicarea dreptului Uniunii Europene în dreptul intern al statelor membre</i>	250
1. Aplicabilitatea/aplicarea imediată	250
2. Aplicabilitatea/aplicarea directă.....	251
3. Aplicabilitatea/aplicarea priorităř	252
CAPITOLUL V	
STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	254
1. Austria	254
2. Belgia.....	255
3. Bulgaria	256
4. Cipru	258
5. Croația	259
6. Danemarca	260

7. Estonia	261
8. Finlanda	262
9. Franța	263
10. Germania	264
11. Grecia	265
12. Irlanda	265
13. Italia	266
14. Letonia	267
15. Lituania	268
16. Luxemburg	269
17. Malta	270
18. Olanda	271
19. Polonia	272
20. Portugalia	273
21. Republica Cehă	274
22. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	274
23. România	275
24. Slovacia	281
25. Slovenia	282
26. Spania	283
27. Suedia	284
28. Ungaria	284

CAPITOLUL VI

STATELE CANDIDATE ȘI POTENȚIAL CANDIDATE LA ADERARE

286

Secțiunea I

<i>De la cooperare la aderare</i>	286
1. Acordurile europene și acordurile de asociere	286
A. Acordurile europene	287
B. Acordurile de asociere	287
2. Cererile de aderare	288
3. Criteriile de aderare	288
4. Agenda 2000	289
5. Procesul de extindere	290

Secțiunea a II-a	
<i>Statele candidate la aderare</i>	290
1. Turcia	290
2. Macedonia	293
3. Islanda	294
4. Albania	295
5. Serbia	296
6. Muntenegru	297
Secțiunea a III-a	
<i>State potențial candidate</i>	297
1. Bosnia-Herțegovina	297
2. Kosovo	298
CAPITOLUL VII	
TRATATUL DE ADERARE A ROMÂNIEI LA UE	300
Secțiunea I	
<i>Conținutul Tratatului</i>	300
Secțiunea a II-a	
<i>Efectele semnării Tratatului de aderare</i>	307
Secțiunea a III-a	
<i>Ratificarea Tratatului de aderare</i>	308
Secțiunea a IV-a	
<i>ACTIONEA PENTRU NEÎNDEPLINIREA OBLIGAȚIILOR DE STAT MEMBRU CONSECINȚĂ A EFECTELOR TRATATULUI DE ADERARE</i>	310
1. Noțiune	310
2. Cauzele declanșării procedurii pentru constatarea încălcării obligațiilor din Tratate, de către statele membre	311
3. Modalitățile de declanșare a procedurii pentru constatarea încălcării obligațiilor din Tratate, de către statele membre	315
4. Efectele hotărârii Curții de Justiție	317

CAPITOLUL VIII	
UNIUNEA EUROPEANĂ – COMPETENȚELE EXERCITATE	
ÎNTR-UN SPAȚIU DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI	
JUSTIȚIE	319
Secțiunea I	
<i>Personalitatea juridică a Uniunii Europene</i>	319
Secțiunea a II-a	
<i>Competențele Uniunii Europene</i>	320
Secțiunea a III-a	
<i>Uniunea Europeană – spațiu de libertate, securitate și justiție</i>	327
1. Aspecte generale	327
2. Politicile privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea	331
3. Cooperarea judiciară în materie civilă	334
4. Cooperarea judiciară în materie penală	336
5. Cooperarea polițienească	340
ANEXE	
Anexa nr. 1	
<i>Declarația lui Robert Schuman - 9 mai 1950 -</i>	342
Anexa nr. 2	
<i>Construcția Uniunii Europene, în ordine cronologică</i>	345
Anexa nr. 3	
<i>Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată) (extrase)</i>	376
Anexa nr. 4	
<i>Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată) (extrase)</i>	384

Anexa nr. 5	
Acordul European instituind o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte (extrase)	392
Anexa nr. 6	
Tratatul de aderare a republicii Bulgaria și a României la UE (extrase)	412
Anexa nr. 7	
Lista dispozițiilor <i>acquis</i> -ului Schengen, astfel cum este acesta integrat în cadrul Uniunii Europene, și ale actelor adoptate în temeiul acestuia sau conexe acestuia, care urmează să devină obligatorii și aplicabile pe teritoriul noilor state membre de la data aderării [menționată la art. 4 alin. (1) din Protocol].....	421
Anexa nr. 8	
Perioade de tranziție și derogări obținute de România	434
Anexa nr. 9	
Legea nr. 309/2004 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European (extrase).....	442
Anexa nr. 10	
Cod de bună conduită administrativă pentru personalul Comisiei Europene în relațiile sale cu publicul	445
Anexa nr. 11	
Bibliografie suplimentară	451
LISTĂ BIBLIOGRAFICĂ.....	466

Capitolul I

CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Sectiunea I

Contextul apariției Comunităților Europene

„Multă vreme, ideea de uniune a Europei s-a confundat cu cea de organizare a lumii”². În acest sens, la 1 mai 1930, apare „necesitatea unui pact de ordin general, oricât de elementar ar fi acesta, pentru a afirma principiile uniunii morale europene și pentru a consacra solemn evidența solidarității instituite între statele europene”, după cum face vorbire *Memorandumul lui Alexis Leger privind organizarea unui regim de Uniune Federală Europeană*³.

Analizată din perspectiva apariției, în timp, a ideii de unitate în spațiul european, este imposibil să nu observăm că aceasta este plasată în mod diferit de către juriști, economiști, filosofi, sociologi, politologii și, nu în ultimul rând, de către istorici, istorici care nici ei nu sunt unanimi cu privire la originile unei astfel de idei, respectiv a unui astfel de demers. Fiind vorba despre dimensiunea istorică a Uniunii Europene, nu-i putem ignora chiar pe istoricii care vorbesc despre ideea de unitate la nivel european încă din Antichitate, ori identifică unele evenimente care au avut loc în acest spațiu cu începuturile unei astfel de integrări sau o deplasează către prima jumătate a secolului al XX-lea⁴.

² Charles Zorgbibe, *Construcția Europeană. Trecut, prezent, viitor*, Editura Trei, București, 1998, pag. 5.

³ *Ibidem*, pag. 11.

⁴ În acest sens, Stelian Scăunaș, *Aspecte istorice ale civilizației europene ca premise ale ideii de unitate europeană*, în Analele Universității Româno-Germane din

Rațiunea unei astfel de cercetări atât de profunde se găsește în faptul că, independent de voința, pe care în mod individual ne-o exprimăm, suntem contemporanii punerii în aplicare a unei idei de foarte multă vreme apărute, iar nevoia de cunoaștere este cu atât mai mare cu cât prezența noastră în marea familie numită Uniunea Europeană este o realitate de la 1 ianuarie 2007, în același sens, parafrazând cotidianul belgian „Le soir”, numărul apărut în data de 30 aprilie 2004, la „1 ianuarie 2007 vom fi 27!”⁵. Începând cu această dată, potrivit calendarului comun stabilit, țara noastră se numără printre statele membre ale Uniunii Europene – forma cea mai avansată a construcției europene, construcție care a apărut din dorința oamenilor politici, vizionarii Jean Monnet, Robert Schuman⁶, Konrad Adenauer (pentru a-i aminti numai pe unii dintre ei), a căror dorință a fost aceea de a păstra pacea în Europa și de a asigura prosperitatea economică.

Retrospectiv privind, istoria Uniunii Europene începe după cel de-al doilea război mondial, când „pentru Europa se deschide (...) epoca realizărilor efective”⁷, odată cu înființarea mai multor organizații internaționale, de cooperare în diferite domenii, între statele europene.

Astfel, la 17 martie 1948, Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Regatul Unit au semnat Tratatul de la Bruxelles care a pus bazele Organizației Tratatului de la Bruxelles⁸. La 23 octombrie 1954, Tratatul de la Bruxelles a fost modificat pentru a include, printre membrii

Sibiu, nr. 3/2004: „Spațul european, leagăn al uneia din mariile civilizații ale lumii, s-a confruntat cu ideea de unitate chiar din perioada antichității, când Roma, prin campaniile sale militare, se pare că urmarea un asemenea deziderat”. În continuare arată că „Europa, prințesa mitologică, frumoasa fiică a regelui Agenor (Regele Tirului, în antica Fenicie) a fost și ea obiect de dispută cauzată de frumusețe. Chiar Zeus, îndrăgostit de ea, a răpit-o și a dus-o în Creta (aici, Europa a născut pe Minos, Radamante și Sarpedon), iar chipul ei pictat a înfrumusețat multe din palatele Antichității. Creștinii sunt cei care, mai târziu, au delimitat mai precis continentul european, dându-i acest nume principiar (Cartea Genezei, cf. Sf. Ieronim și Sf. Ambrosie, sec. IV – fiul lui Noe primește în stăpânire câte un teritoriu: Sem, fiul cel mare, primește Asia, al doilea fiu – Ham, primește Africa, iar lafet, al treilea fiu, primește Europa)”.

⁵ „A minuit, nous serons 25!” - La miezul nopții vom fi 25! – „Le soir”, 30 aprilie 2004. Remarcă are în vedere extinderea Uniunii Europene care a avut loc la 1 mai 2004.

⁶ A se vedea **Robert Schuman**, *Pentru Europa*, Editura Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 2003.

⁷ Charles Zorgbibe, *op. cit.*, pag. 10.

⁸ Potrivit ***, „What is WEU today?”, http://www.weu.int/WEU_today1.pdf, accesat la 10.04.2016.

organizației, alte două state, și anume Republica Federală Germania și Italia, moment de la care putem vorbi de constituirea Uniunii Europei Occidentale (UEO)⁹. Obiectivele UEO erau menționate chiar în preambulul Tratatului, și anume: asistență reciprocă de rezistență împotriva oricărei agresiuni, pe de o parte, și promovarea unității și încurajarea integrării progresive a Europei, pe de altă parte. Însă, cele mai importante prevederi se găseau în cuprinsul art. V și VIII.3 și aveau în vedere următoarele: „în cazul în care oricare dintre Înaltele Părți Contractante ar face obiectul unui atac armat în Europa, celelalte Înalte Părți Contractante, în conformitate cu dispozițiile art. 51 din Carta Națiunilor Unite, vor oferi Părții atacate întregul ajutor militar, precum și orice altă asistență și alte tipuri de ajutor”¹⁰; „la cererea oricăreia dintre Înaltele Părți Contractante, Consiliul va fi convocat imediat pentru a permite consultarea cu privire la orice situație care ar putea constitui o amenințare la adresa păcii, în orice domeniu ar apărea această amenințare sau un pericol pentru stabilitatea economică”¹¹.

În noiembrie 1988, a fost semnat, de către statele membre ale UEO, un Protocol de aderare a Portugaliei și Spaniei. Procesul de ratificare s-a finalizat în martie 1990. Ulterior, în anul 1992 Protocolul a fost semnat și cu Grecia, iar din anul 1995, când s-a finalizat procesul de ratificare și cu acest stat, numărul statelor membre ale UEO s-a ridicat la 10.

Uniunea Europei Occidentale a fost prezentă în plan internațional, ca subiect de drept internațional, până în anul 2011, mai precis până în luna iunie a acestui an. Hotărârea de dizolvare a organizației este rezultatul evoluțiilor pe care aceasta le-a înregistrat în raport cu Uniunea Europeană și s-a concretizat odată cu ratificarea Tratatului de la Lisabona, în anul 2009, când, din dorința „de a reduce costurile de organizare considerate „redundante” în raport cu Uniunea Europeană, în general, și în special cu politica de securitate și apărare comună”¹².

⁹ *Idem*.

¹⁰ Art. V.

¹¹ Art. VIII.3.

¹² ***, „L'évolution de l'Union de l'Europe occidentale”, <http://www.cvce.eu/recherche/unit-content/-/unit/72d9869d-ff72-493e-a0e3-bedb3e671faa/dfe9eac4-4fe8-4ae1-af1e-3060f8031126>, accesat la 10.04.2016.

Prin urmare, cele zece state membre ale UEO au anunțat, la data de 31 martie 2010, dizolvarea organizației în iunie 2011. „În ceea ce privește clauza de asistență reciprocă din Tratatul de la Lisabona, ea a reînviat spiritul art. V din Tratatul de la Bruxelles modificat. În plus, Tratatul de la Lisabona a permis crearea unor grupuri interparlamentare ad-hoc, care pot juca același rol ca și UEO, dar, în prezent, la nivelul a 28 de state”¹³.

La 16 aprilie 1948, a fost înființată Organizația pentru Cooperare Economică Europeană (OCEE) pentru punerea în aplicare a Planului Marshall, plan prin care Statele Unite ale Americii contribuiau, finanțar, la reconstrucția economică a statelor europene implicate în cel de-al doilea război mondial. Succesul pe care l-a înregistrat OCEE a condus la dorința SUA și a Canadei de a se alătura celor 18 state europene membre ale OCEE, aspect care s-a concretizat prin semnarea, la 14 decembrie 1960, a Convenției prin care s-au pus bazele Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OCDE), organizație care a devenit o realitate odată cu intrarea în vigoare a Convenției, la 30 septembrie 1961¹⁴. În prezent, OCDE are 34 de state membre din Europa, America de Nord și de Sud, precum și din zona Asia - Pacific¹⁵.

La data de 4 aprilie 1949, Belgia, Canada, Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia, Olanda și SUA au semnat, la Washington, un Tratat prin care s-a creat Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (OTAN/NATO)¹⁶, organizație bazată, în special, pe asistență reciprocă în caz de agresiune a uneia din state părți: „Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord ca, dacă are loc asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la auto-apărare individuală sau colectivă

¹³ *Idem.*

¹⁴ Potrivit <http://www.oecd.org/fr/apropos/histoire/>, accesat la 10.04.2016.

¹⁵ Potrivit <http://www.oecd.org/fr/apropos/membresetpartenaires/>, accesat la 10.04.2016.

¹⁶ North Atlantic Treaty Organization.

recunoscut prin art. 51 din Carta Națiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părțile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părți, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, pentru restabilirea și menținerea securității zonei Nord-Atlantice". „Sistemul de apărare instituit prin Tratat este unul regional, ceea ce înseamnă că el trebuie să protejeze o regiune a lumii, și anume zona Atlanticului. Inițial, această zona era una occidentală, care cuprindea state din America de Nord și un stat fondator, Italia, care nu are ieșire la oceanul Atlantic. Prin aderarea și a altor state, pe baza unei proceduri prevăzută la art. 10, care cere unanimitatea statelor membre pentru ca un nou stat să adere la Tratat, zona NATO a fost extinsă”¹⁷, astfel încât, în prezent Organizația numără 28 de state.

La data 5 mai 1949¹⁸, a fost înființată, odată cu semnarea, la Londra, a Statutului Consiliului Europei, „prima organizație interguvernamentală europeană postbelică, (...), ca organism european de promovare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a valorilor democratice”¹⁹. În prezent, 47 de state membre ale Consiliului Europei colaborează la nivel interguvernamental, „în toate domeniile de interes ale societății europene (cu excepția celor legate de apărare) și anume: cooperare juridică, în domeniul mijloacelor de informare în masă, în educație, cultură, patrimoniu, tineret și sport, probleme sociale și economice, puteri locale și regionale, protecția mediului etc.”²⁰

Raportat la acest ansamblu, constituit, inițial, de către statele Europei Occidentale, în Est statele europene s-au organizat în domeniul economic, dar și în materie militară. Astfel, la 14 decembrie 1959, Albania, Bulgaria, Ungaria, Republica Democrată Germania, Polonia, România, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și Cehoslovacia au semnat Statutul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER). Scopul declarat al CAER, potrivit art. 1 din Statut, era acela de a contribui, „prin unirea și coordonarea eforturilor

¹⁷ Natacha Vigne, „Les institutions européennes”, Ellipses, Paris, 1997, pag. 50.

¹⁸ Intrat în vigoare la 3 august.

¹⁹ <http://www.mae.ro/taxonomy/term/356/1>, accesat la 10.04.2016.

²⁰ <http://www.mae.ro/node/1577>, accesat la 10.04.2016.

țărilor-membre (...), la dezvoltarea planificată a economiei naționale, la accelerarea progresului economic și tehnic în aceste țări, la ridicarea nivelului industrializării țărilor cu o industrie mai puțin dezvoltată, la creșterea continuă a productivității muncii și ridicarea neîncetată a bunăstării popoarelor țărilor-membre". Urmare a schimbărilor politice intervenite în Europa în anii 1989 și 1990, CAER s-a autodesființat în anul 1991. Pe lângă cooperarea în domeniul economic, statele din Europa de Est s-au organizat și în materie militară, prin semnarea, la 14 mai 1955²¹, a Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Albania, Bulgaria, Ungaria, Polonia, România, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice și Cehoslovacia, cunoscut sub denumirea de Pactul de la Varșovia. Pactul și-a încetat efectele la data de 3 martie 1991.

Organizațiilor de cooperare li se adaugă, începând cu anii '50, organizații mai restrânse, de integrare, și anume *Comunitățile Europene*.

Secțiunea a II-a

Constituirea Comunităților Europene

1. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO/CECA²²)

Prima Comunitate Europeană, cea a Cărbunelui și Oțelului, a apărut după cel de-al doilea război mondial, pe fondul rivalităților, încă prezente, între statele europene participante la conflagrație, în special al celor dintre Franța și Germania. În acest context, Jean Monnet, propunea plasarea întregii producții germano-franceze de cărbune și oțel sub o Înaltă Autoritate.

La data de 9 mai 1950, Robert Schuman, ministrul afacerilor externe din Franța, a prezentat Declarația care îi poartă numele, Declarație inspirată de ideea lui Jean Monnet, și care propunea²³:

²¹ Tratatul a intrat în vigoare la 6 iunie 1955.

²² În limba franceză – *La Communauté européenne du charbon et de l'acier*.

²³ Extrase din Declarația Schuman.